

„Jedynie czyn ma znaczenie.
Najlepsze chęci pozostają bez skutku,
o ile nie pociągają za sobą
następstw praktycznych”.

Józef Piłsudski

Instytut Józefa Piłsudskiego w Ameryce

– historia i zbiory polskiej instytucji
w Nowym Jorku

Zespół Rady Instytutu Piłsudskiego.

Przedświąteczne warsztaty plastyczne dla dzieci „Ozdoby choinkowe”, grudzień 2017 r.

Galeria polskiego malarstwa w Instytucie Piłsudskiego w Ameryce.

Historia

Instytut Józefa Piłsudskiego w Ameryce jest instytucją naukowo-edukacyjną, niedochodową. Powstał 4 lipca 1943 r. w Nowym Jorku z inicjatywy wybitnych Amerykanów polskiego pochodzenia i emigrantów wojennych z Polski, ludzi, dla których czyn miał znaczenie. Wśród założycieli byli działacze polonijni Franciszek Januszewski, Maksymilian Węgrzynek i Stefan Łodzieski oraz polscy uchodźcy wojenni, którzy w II Rzeczypospolitej zajmowali ważne stanowiska państwowe: Wacław Jędrzejewicz, Ignacy Matuszewski i Henryk Floyar-Rajchman. Placówka nawiązywała do tradycji utworzonego w 1923 r. w Warszawie Instytutu Badania Najnowszej Historii Polski (nazwanego po śmierci Marszałka Piłsudskiego jego imieniem).

Od dziesięcioleci Instytut służy Polonii amerykańskiej i Polsce; dzięki codziennej pracy kilku pokoleń zbudowano placówkę, która kultywuje pamięć o polskiej kulturze i historii.

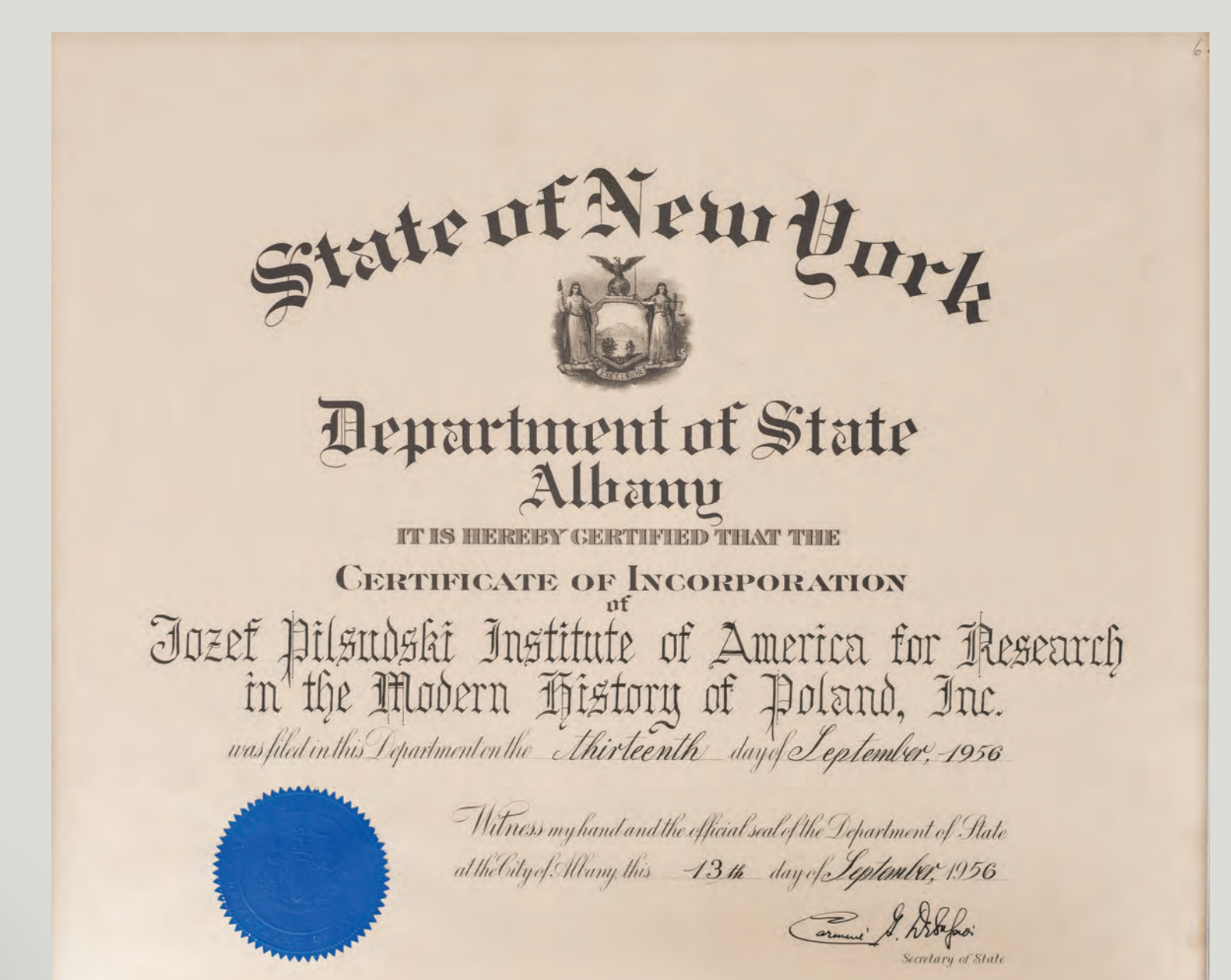
Misją Instytutu są działania zgodne z ideami niepodległościowymi Józefa Piłsudskiego.

Misja Instytutu

- * gromadzenie, przechowywanie i udostępnianie zbiorów
- * prowadzenie i inicjowanie badań z najnowszej historii Polski i Europy Środkowo-Wschodniej
- * popularyzacja historii i kultury polskiej w Stanach Zjednoczonych dzięki programom edukacyjnym dla dzieci, młodzieży i dorosłych
- * pokazy filmów dokumentalnych, konferencje i wystawy oraz przyznawanie nagród

Plakat wykonany dla Instytutu przez grafika Rafała Olbirskiego.

Certyfikat rejestracji Instytutu.

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

#moja
NIEPODLEGŁA.

Wystawa
Biura Edukacji Narodowej Instytutu Pamięci Narodowej
i Instytutu Józefa Piłsudskiego w Ameryce
Scenariusz: dr Iwona Korga (IP w Ameryce)
Kurator: Marcin Gawryszczak (IPN)
Projekt graficzny: Aleksandra Kaiper-Miszułowicz (IPN)
Recenzja: dr Krzysztof Langowski (IPN)
Redakcja: Zofia Krzywicka-Vauthier (IPN)
Adres: Instytut Józefa Piłsudskiego w Ameryce
138 Greenpoint Ave., Brooklyn, NY 11222
Tel.: 212 505-9077
www.pilsudski.org
office@pilsudski.org

Historia
i misja

Założyciele i działacze

Od roku 1943 do 1978 we władzach Instytutu przeważali politycy i wojskowi, którzy służyli pod rozkazami Józefa Piłsudskiego i sprawowali ważne stanowiska rządowe w II Rzeczypospolitej. Funkcje prezesów piastowali głównie przedstawiciele Polonii, którzy w Stanach Zjednoczonych osiągnęli wysoką pozycję zawodową. Pierwszymi członkami honorowymi Instytutu zostali gen. Kazimierz Sosnkowski i Aleksandra Piłsudska, żona Marszałka. W początkowym okresie działalności Instytut walczył o przetrwanie. Było ono możliwe głównie dzięki założycielom, kolejnym prezesom, dyrektorom i wolontariuszom, którzy ofiarowali Instytutowi swój czas, pracę i niejednokrotnie fundusze.

Wacław Jędrzejewicz (1893–1993)

Współorganizator Polskiej Organizacji Wojskowej. Od listopada 1918 r. w Oddziale II Sztabu Generalnego Wojska Polskiego. W latach 1933–1934 wiceminister skarbu, następnie minister wyznań religijnych i oświecenia publicznego. W kampanii wrześniowej ratował skarb Funduszu Obrony Narodowej. Od 1941 r. w Stanach Zjednoczonych. Inicjator powołania i pierwszy dyrektor Instytutu Piłsudskiego (1943–1948). Od 1948 r. wykładał w Wellesley College i w Ripon College. Po przejściu na emeryturę w 1963 r. poświęcił się Instytutowi. W latach 1977–1978 był prezesem. Autor licznych prac historycznych.

Ignacy Matuszewski (1891–1946)

Służył w Pierwszym Korpusie Polskim gen. Dowbora-Muśnickiego, następnie w Komendzie Naczelnej POW w Kijowie. Pracował m.in. w II Oddziale Naczelnego Dowództwa, którego został szefem w 1920 r. Attaché wojskowy RP w Rzymie i minister skarbu. We wrześniu 1939 r. kierował ewakuacją polskiego złota. We Francji mimo deklaracji złożenia stopnia oficerskiego nie został przyjęty do formującego się Wojska Polskiego. Wybitny publicysta. W latach 1944–1946 wiceprezes Instytutu.

Henryk Floyar-Rajchman (1893–1951)

Służył w 5 pułku piechoty Legionów i Polskiej Organizacji Wojskowej. Uczestnik wojny polsko-bolszewickiej w sztabie 1 Dywizji Piechoty Legionów. W latach 1933–1935 wiceminister i minister przemysłu i handlu. Poseł do Sejmu RP. We wrześniu 1939 r. brał udział w ewakuacji polskiego złota na Zachód. Współzałożyciel Instytutu Józefa Piłsudskiego, od 1944 r. członek Rady Instytutu, w latach 1947–1951 jego wiceprezes.

Maksymilian Węgrzynek (1892–1944)

W 1914 r. przybył do Nowego Jorku. Studiował na Uniwersytecie Columbia. W 1922 r. został wydawcą, a w 1925 r. prezesem spółki wydającej dziennik „Nowy Świat”. Był założycielem i pierwszym prezesem Komitetu Narodowego Amerykanów Polskiego Pochodzenia (1942). W 1944 r. na zjeździe założycielskim wybrano go na wiceprezesa Kongresu Polonii Amerykańskiej.

Franciszek Januszewski (1886–1953)

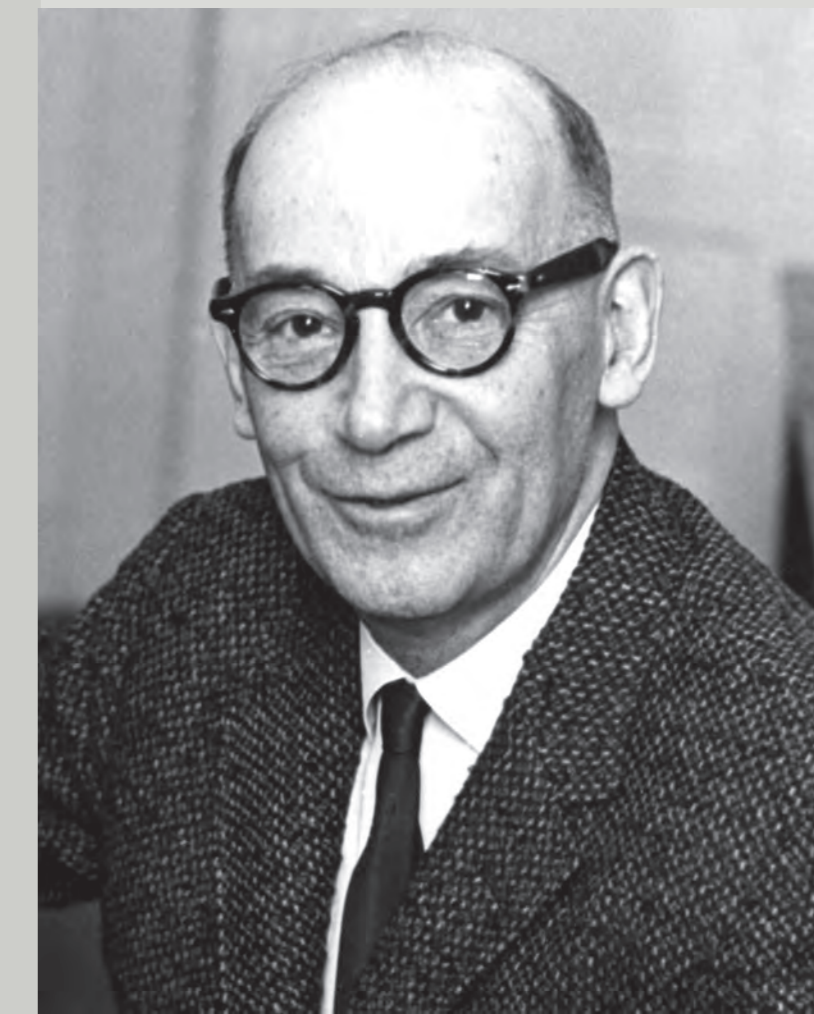
W 1907 r. wyemigrował do Stanów Zjednoczonych. W 1930 r. został właścicielem „Dziennika Polskiego”. Działacz Komitetu Narodowego Amerykanów Polskiego Pochodzenia. Jeden z najhojniejszych donatorów Instytutu, jego pierwszy prezes (1943–1944). Powtórnie wybrany na tę funkcję w 1951 r., piastował ją aż do nagłej śmierci w 1953 r.

Ignacy Nurkiewicz (1887–1972)

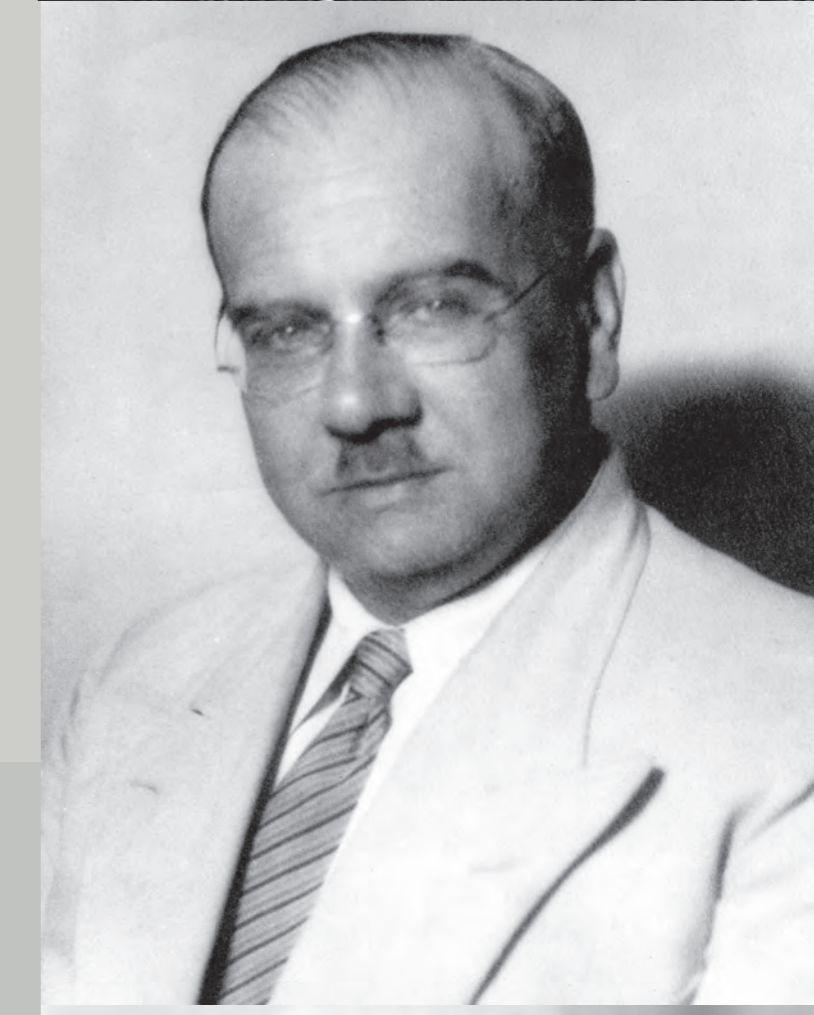
W 1900 r. przybył do Stanów Zjednoczonych. Ukończył studia inżynierskie na Pratt Institute w Nowym Jorku. W 1920 r. założył wytwórnię wyrobów metalowych i gaśnic. W latach 1949–1951 był skarbnikiem Instytutu, następnie wiceprezesem (1963–1964), skarbnikiem (1964–1965) i prezesem (1965–1966).

Marian Chodacki (1898–1975)

Major dyplomowany, Komisarz Generalny RP w Gdańsku. W 1924 r. ukończył Wyższą Szkołę Wojskową. Pełnił obowiązki attaché wojskowego w Finlandii. W 1932 r. został radcą Departamentu Politycznego Ministerstwa Spraw Zagranicznych, a cztery lata później objął stanowisko polskiego Komisarza Generalnego w Gdańsku. Podczas wojny służył w Wojsku Polskim w Anglii, później został przeniesiony do Konsulatu Generalnego RP w Nowym Jorku, gdzie od 1 września 1943 r. stał na czele tajnej placówki wywiadowczej „Estezet”. Dyrektor Instytutu w latach 1949–1951. Zmarł 26 czerwca 1975 r. w Nowym Jorku.

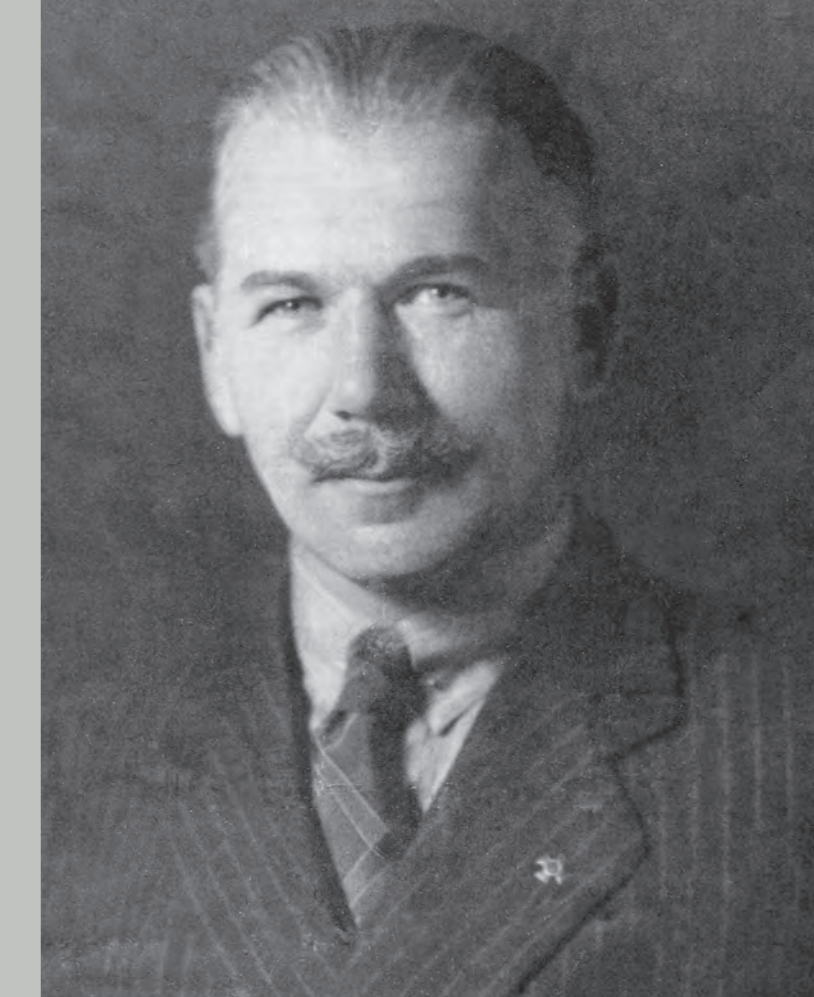
Prof. Wacław Jędrzejewicz

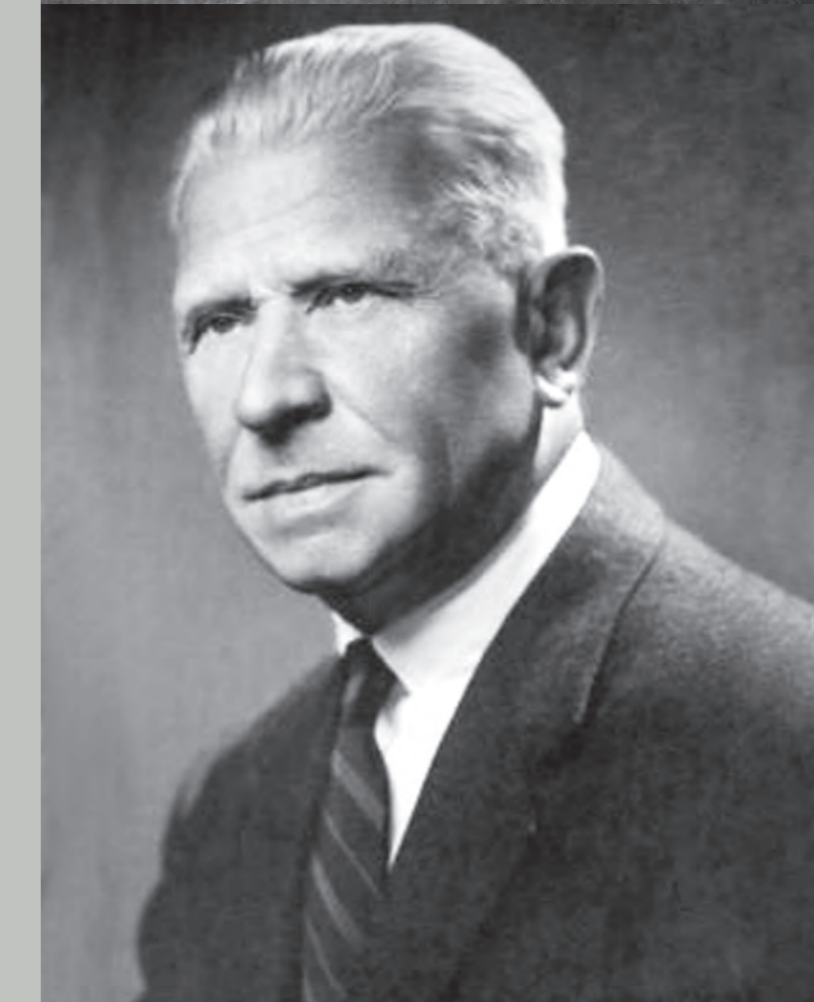
Ignacy Matuszewski

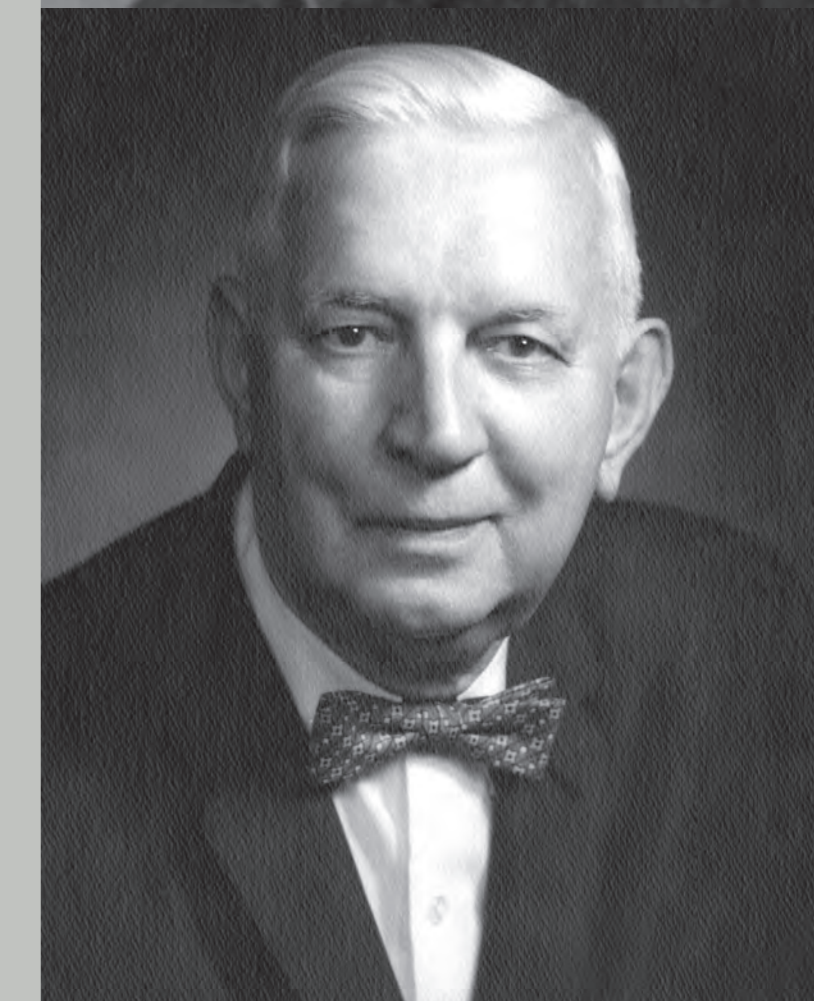
Henryk Floyar-Rajchman

Maksymilian Węgrzynek

Franciszek Januszewski

Ignacy Nurkiewicz

Marian Chodacki

Założyciele i członkowie Instytutu Józefa Piłsudskiego przed wyjazdem na konferencję pokojową w San Francisco w 1945 r. Od lewej: Lucjusz Kupferwasser, Wacław Jędrzejewicz, Franciszek Januszewski, Walenty Porąński, Ignacy Matuszewski, Józef Plech i Wacław Gawroński.

Wieczór autorski prof. Wacława Jędrzejewicza w Fundacji Kościuszkowskiej. Profesor w otoczeniu czytelniczek, 12 grudnia 1982 r.

Urodziny prof. Wacława Jędrzejewicza, 1992 r.

20 **ludzie**
Instytutu

1.

2.

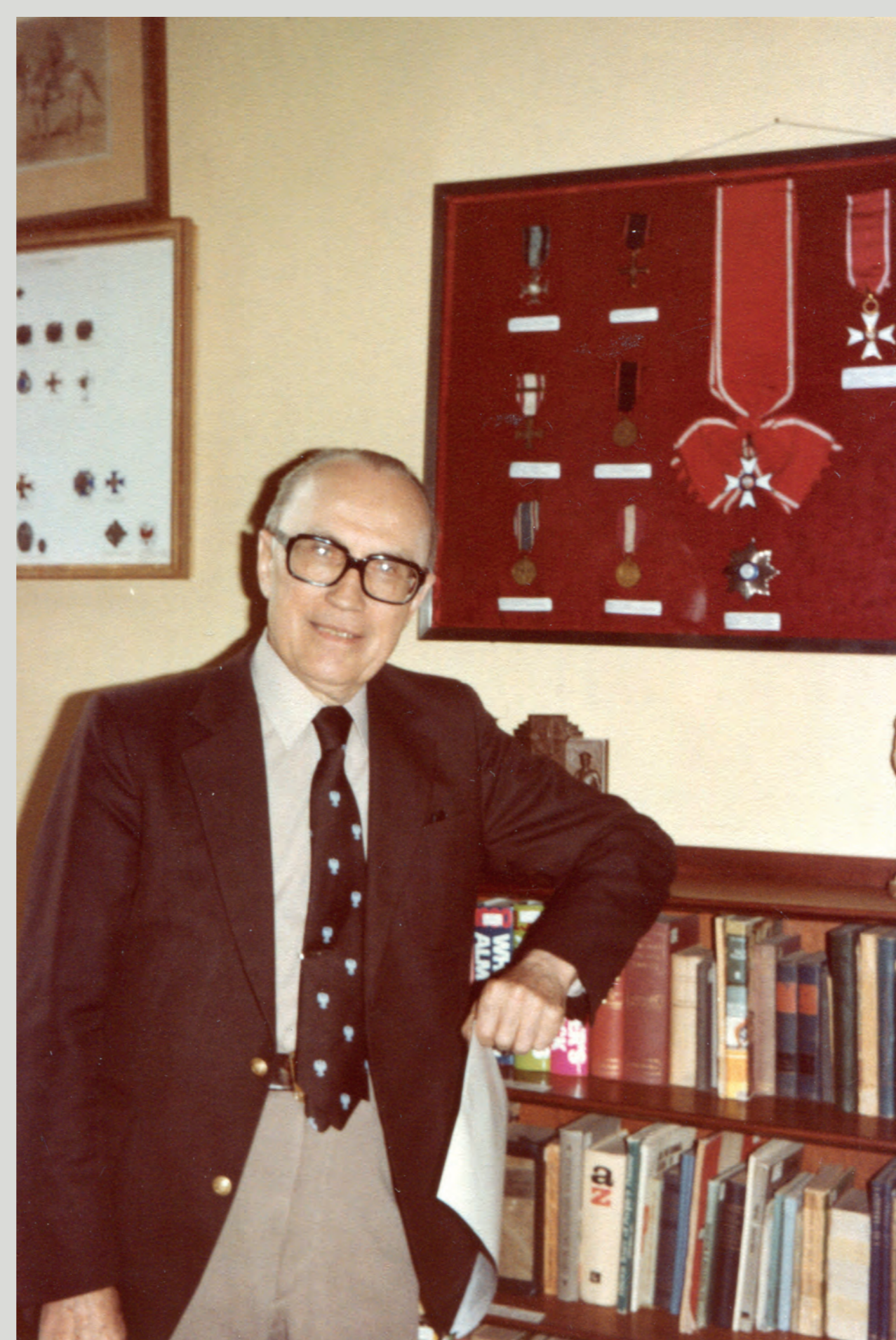

3.

1. Prezydent Lech Wałęsa z małżonką podczas wizyty w Instytucie, 1991 r.
2. Komitet organizacji bankietów: Magda Kapuścińska, Janusz Cisek, Sigmunt Bajak, Alice Molampy, Danuta Cisek, Gary Molampy, Andrzej Cisek, Andrzej Beck.
3. Wizyta Marii Kaczyńskiej w Instytucie. Od lewej: Jacek Gałązka, Maria Kaczyńska, Andrzej Ziobroń, Iwona Korga, 2006 r.

4.

5.

6.

4. Prof. Wacław Jędrzejewicz, dr Magda Kapuścińska.
5. Stanisław Jordanowski, prezes Instytutu w latach 1983–1993.
6. Członkowie Rady Instytutu. Od lewej: dr Stanisław Milewski, Jacek Gałązka, prof. Piotr Wandycz, Andrzej Beck, 2004 r.

Po II wojnie światowej w Instytucie rozwijała się działalność naukowa i wydawnicza; porządkowano pozyskiwane materiały archiwalne i nawiązywano kontakty z instytucjami amerykańskimi. W tym czasie większość najważniejszych archiwaliów została zmikrofilmowana.

Kolejny okres związany jest ze zmianami w Polsce po 1980 r., z powstaniem „Solidarności” i emigracją stanu wojennego, wtedy też powstał w Instytucie nieformalny Klub Dyskusyjny, zrzeszający młodych, którzy współuczestniczyli w tworzeniu placówki. W latach 1983–1993 prezesem Instytutu był Stanisław Jordanowski, następnie Andrzej Beck (1993–1999), Jacek Gałązka (1999–2008) i dr Magda Kapuścińska (2008–2015). Okres ten służył rozwojowi Instytutu, dalszym pracom nad zabezpieczeniem i udostępnianiem zbiorów i rozbudową programów otwartych dla publiczności.

W latach 1995–2000 Instytut urządził uroczyste bankiety w New York Athletic Club, podczas których wyróżniał medalami wybitne osoby. Ogromną rolę w przygotowaniu bankietów odegrali admirał Sigmund Bajak i Danuta Cisek.

Po zmianach demokratycznych w Polsce po 1989 r. Instytut odwiedzała czołowa reprezentacja polskich instytucji rządowych. Rozwinęła się także współpraca z instytucjami z Polski, wspierającymi opracowanie i zabezpieczenie kolekcji przechowywanych w Instytucie. Największą pomoc Instytut otrzymuje od Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Naczelnej Dyrekcji Archiwów Państwowych i Biblioteki Narodowej, a także z Instytutu Pamięci Narodowej oraz z Ministerstwa Spraw Zagranicznych.

7.

7. Wizyta prezydenta RP Andrzeja Dudy w Instytucie, 2015 r.

8. Wizyta wicepremiera Mateusza Morawieckiego w Instytucie, 2017 r.

3 Budowanie instytucji naukowo-archiwalnej

Obecnie Instytut jest nowoczesną placówką archiwalno-naukową, pełniącą funkcję centrum kultury polskiej w Nowym Jorku. Od 2015 r. mieści się w polskiej dzielnicy Greenpoint dzięki współpracy z Polsko-Słowiańską Federalną Unią Kredytową. Ze zbiorów Instytutu rocznie korzystają na miejscu naukowcy z USA, Europy i Azji. Znaczna grupa badaczy z całego świata zamawia kwerendy archiwalne drogą elektroniczną.

Edukacja

Wypełniając swoją misję, Instytut oferuje ważne i potrzebne programy edukacyjne. Od 1999 r. w Galerii Instytutu prezentowane są wykłady dla dzieci i młodzieży – uczniów polskich sobotnich szkół dokształcających. Dla najmłodszych prowadzone są warsztaty związane z polskimi tradycjami świątecznymi i sztuką. Od 2015 r. Instytut angażuje się we współpracę z amerykańskimi szkołami publicznymi, prowadząc dwujęzyczne zajęcia i spotkania związane z historią Polski. Do działań edukacyjnych, które przyciągają liczną publiczność polonijną, należą także spotkania z przedstawicielami świata nauki i promocje ciekawych książek.

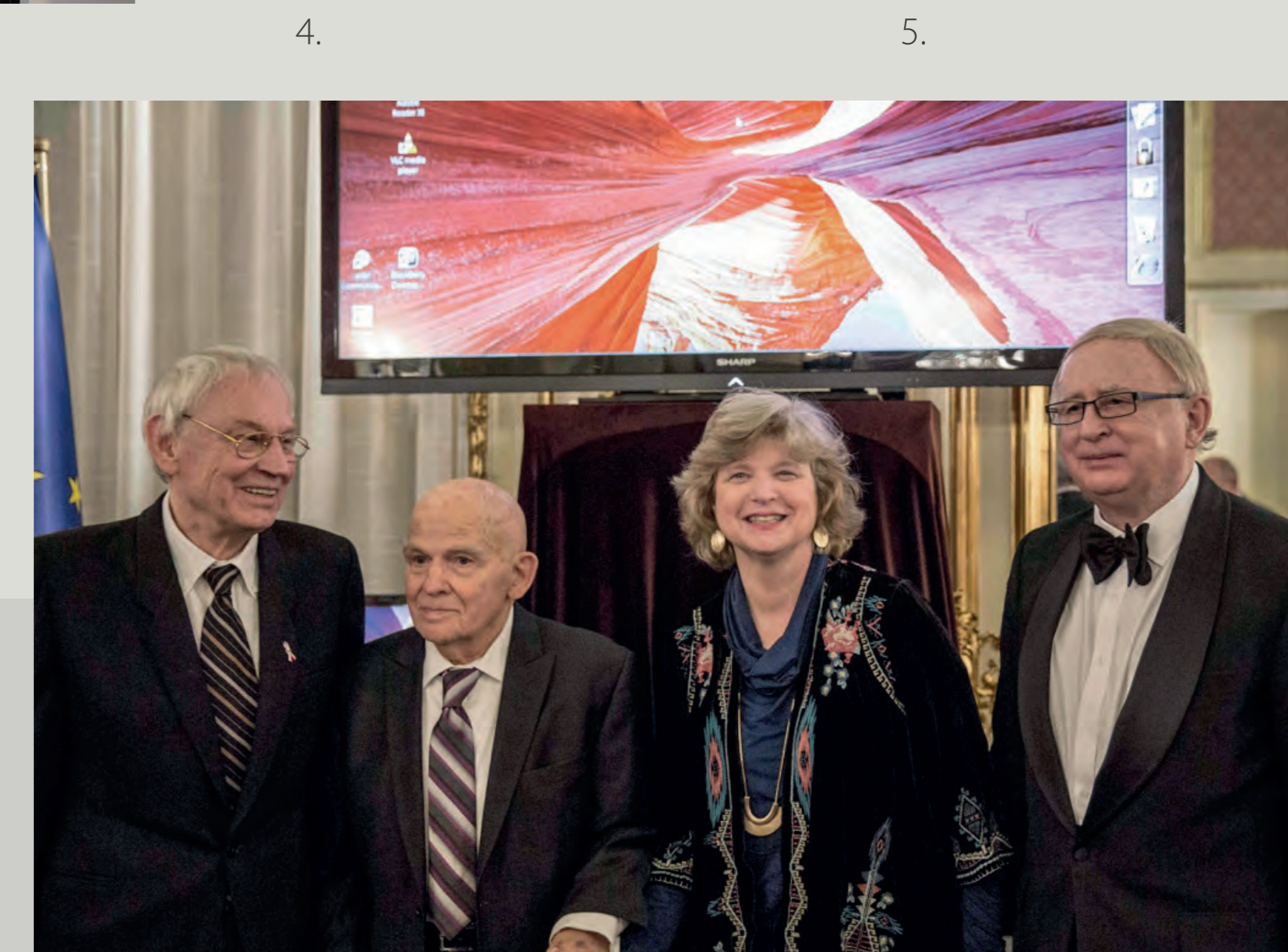
Konferencje

Na przestrzeni lat Instytut zorganizował wiele spotkań naukowych związanych z rocznicą odzyskania przez Polskę niepodległości, z osobą Marszałka i współczesną historią Polski. Konferencje odbywały się w Hunter College, Columbia University, w Polskim Instytucie Naukowym, w Fundacji Kościuszkowskiej, w Konsulacie Generalnym RP i w siedzibie Instytutu Piłsudskiego.

Od 2009 r. Instytut organizuje sympozja popularnonaukowe, skupiając się na działalności i dokonaniach Polonii – „Polonijny Nowy Jork” oraz sympozja tematyczne – „Patriotyzm dzisiaj”. Przedstawiciele Instytutu uczestniczą w międzynarodowych konferencjach. Są to coroczne spotkania Stałej Konferencji Muzeów, Archiwów i Bibliotek Polskich na Zachodzie oraz konferencje Polish American Historical Association.

Nagrody Instytutu

Od 1995 r. Instytut organizuje bankiety i gale nagród, podczas których wyróżniani są zasłużeni Polacy i Amerykanie. Instytut honoruje wybitnych przedstawicieli Polonii lub Amerykanów działających na rzecz spraw polskich w Stanach Zjednoczonych medalem Marshal Józef Piłsudski Leadership and Achievement Award; przyznaje też medale za osiągnięcia w dziedzinie historii – Waclaw Jędrzejewicz History Medal, literatury – Joseph Conrad Literature Medal, nauki – Marie Skłodowska-Curie Science Medal oraz za działalność artystyczną – Ignacy Paderewski Arts and Music Medal. Uroczystości wręczania nagród służą promocji Polski w Stanach Zjednoczonych. W 2016 r. Instytut przyznał w Warszawie po raz pierwszy nagrodę Corporate Catalyst Award firmie Coca-Cola, doceniając 25 lat jej inwestycji w Polsce.

1. Prezentacja dwujęzyczna o misiu Wojtku dla młodszych klas amerykańskiej szkoły publicznej.
2. Warsztaty plastyczne „Malujemy pisanki”, 2015 r.
3. Przyznanie nagrody Corporate Catalyst Award 2016 firmie Coca-Cola HBC Polska i Coca-Cola Poland Services w Warszawie.
4. Marshal Józef Piłsudski Leadership and Achievement Award.
5. Marie Skłodowska-Curie Science Medal.
6. Sympozjum „Patriotyzm dzisiaj”, prelegenci: prof. Krzysztof Szewczyński i prof. Andrzej Nowak, 2015 r.
7. Ignacy Paderewski Arts and Music Medal.
8. Gala Nagród 2017, Konsulat Generalny RP w Nowym Jorku. Od lewej: Leszek Długosz, Lubomir Tomaszewski, Beth Holmgren, Tadeusz Maliński.
9. Gala Nagród 2015. Laureaci oraz przedstawiciele Konsulatu Generalnego RP i Instytutu Piłsudskiego.
10. Przekazanie nagrody Marshal Józef Piłsudski Leadership and Achievement Award senator Barbarze Mikulski, 2012 r.
11. Waclaw Jędrzejewicz History Medal.
12. Joseph Conrad Literature Medal.

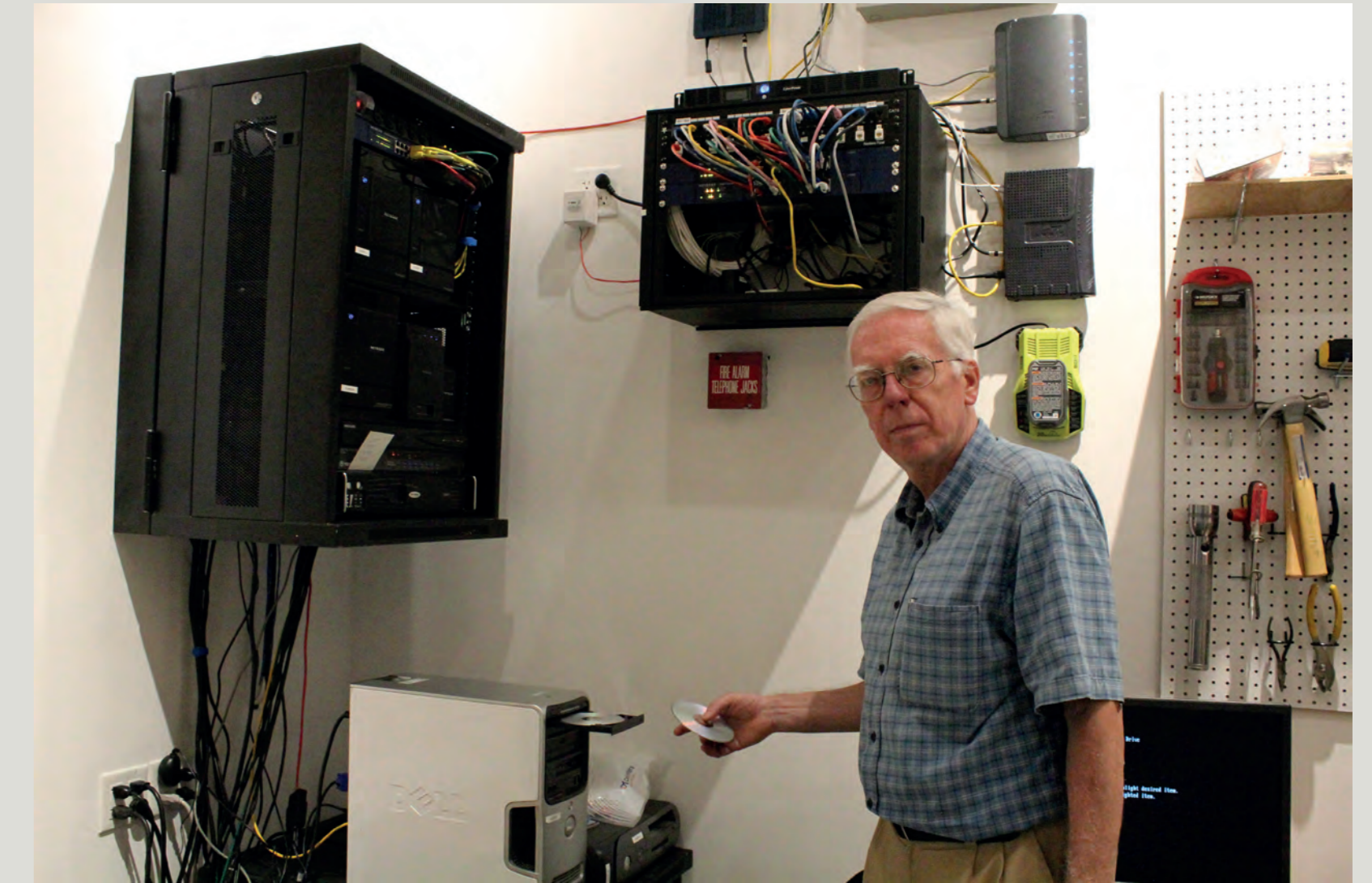
4 Działalność Instytutu

Otwarcie wystawy „Józef Piłsudski. A life for Poland” w Konsulacie Generalnym RP w Nowym Jorku, w środku stoi Andrzej Beck, 15 maja 2005 r.

Projekcja filmu Anny Ferenc i spotkanie z reżyserką, 2014 r.

Wiceprezes dr Marek Zieliński, opiekun merytoryczny projektów pracowni digitalizacji.

Wystawa z okazji 70-lecia Instytutu przed siedzibą Stowarzyszenia „Wspólnota Polska” w Warszawie, 2013 r.

Wystawy

Instytut przybliży historię Polski za pomocą wystaw. W ostatnich dziesięcioleciach zorganizowano kilkanaście ekspozycji, w tym wystawy ze zbiorów własnych „Armia Generała Andersa” oraz „Józef Piłsudski. A life for Poland”. Ta druga w latach 2005–2007 objechała Wschodnie Wybrzeże Stanów Zjednoczonych. W 2013 r. dzięki współpracy ze Stowarzyszeniem Wspólnota Polska zaprezentowano wystawę o Instytucie w Warszawie.

Kino „Ziuk”

W 2006 r. powstał w Instytucie dyskusyjny klub filmowy, którego celem jest pokazywanie filmów dokumentalnych i fabularnych poruszających tematy związane z historią Polski. W ramach kina „Ziuk” pokazywane są produkcje znanych polskich dokumentalistów, m.in. Jolanty Chojeckiej, Piotra Zarębskiego, Aliny Czerniakowskiej i Arkadiusza Gołębińskiego. Często w spotkaniach biorą udział reżyserzy prezentowanych filmów. Instytut odwiedzili m.in. Dariusz Jabłoński, Robert Kaczmarek, Anna Ferenc, Maria Dłużewska, Rafał Mierzejewski, Tomasz Magierski, Eugeniusz Staryk, Sławomir Grünberg.

Publikacje

Do 2000 r. działalność wydawnicza Instytutu koncentrowała się na wydawaniu źródeł historycznych zdeponowanych w archiwum, dotyczących głównie okresu międzywojennego, oraz publikacji wspomnieniowych. Ogromną rolę odegrał tu prof. Wacław Jędrzejewicz, założyciel, długoletni dyrektor i prezes Instytutu. Od 1948 r. wspólnie z Instytutem Piłsudskiego w Londynie wydawany był rocznik „Niepodległość” poświęcony tematowi historycznym. Profesor Jędrzejewicz przygotował do druku materiały źródłowe: *Poland in the British Parliament* (1946), *Diplomat in Berlin 1933–1939*, *Memoirs of Józef Lipski*, *Diplomat in Paris 1936–1939*, *Memoirs of Juliusz Łukasiewicz*.

Instytut raz w roku wydaje drukowany Biuletyn, który rozsyłany jest do wszystkich aktywnych członków. Co miesiąc wysyła się również do kilku tysięcy odbiorców Biuletyn e-mailowy, omawiający bieżące wydarzenia.

Dygitalizacja

W 2007 r. Instytut uruchomił program dygitalizacji, który pozwala na zabezpieczenie i szerokie udostępnienie zasobów archiwalnych. Dygitalizacja prowadzona jest w siedzibie Instytutu z ogromnym zaangażowaniem wolontariuszy, pracowników Instytutu oraz pracowników z Naczelnej Dyrekcji Archiwów Państwowych i Instytutu Pamięci Narodowej. W pierwszym etapie projektu zdygitalizowano archiwum Józefa Piłsudskiego oraz archiwalia, które w wyniku wojen zostały rozproszone po różnych częściach świata. Opracowane zbiory są dostępne na stronie Instytutu: www.pilsudski.org.

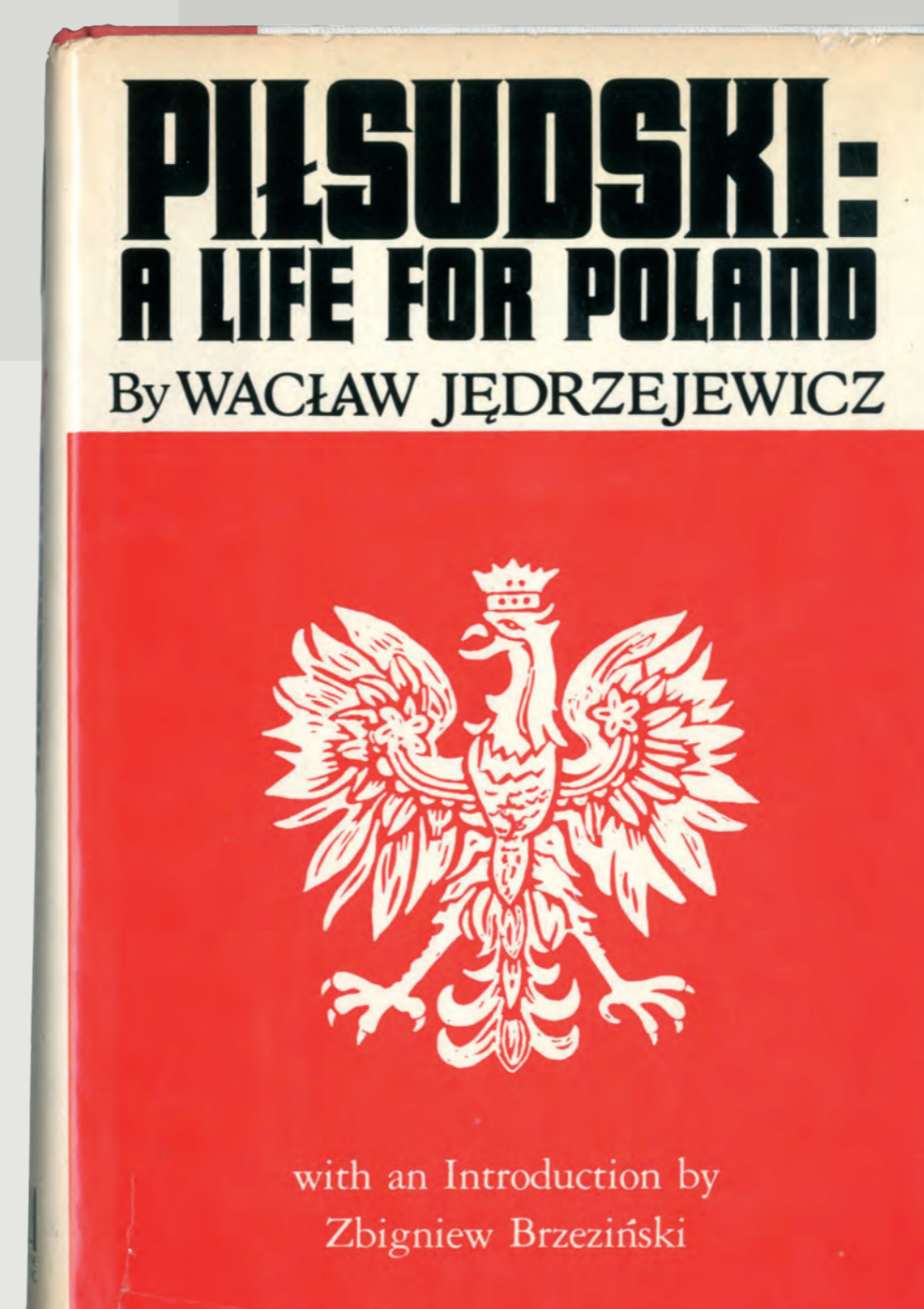
Wielką pomocą w działalności Instytutu są wolontariusze – uczniowie szkół średnich, studenci i emeryci polskiego pochodzenia.

Wolontariusze przy pracy.

Strona internetowa Instytutu Józefa Piłsudskiego.

Książka: *Piłsudski – A Life for Poland*.

Książka: *Wojna polsko-sowiecka*.

5 Działalność Instytutu

Fotografie

1.

2.

1. Eve Curie pracuje nad filmem *Land of my Mother*, Nowy Jork, 1942 r.
2. Pomnik Króla Władysława Jagiełły wykonany przez Stanisława Ostrowskiego przed Pawilonem Polskim, Wystawa Światowa w Nowym Jorku, 1939 r.
3. Ignacy Jan Paderewski zdjęcie z autografem z debiutu amerykańskiego, 19 grudnia 1891 r., Nowy Jork.
4. Prezydentowa Eleonora Roosevelt spotyka polskie żołnierki z PSK, Kapitol, Stany Zjednoczone, 1944 r.

Instytut Piłsudskiego posiada jeden z największych na terenie Ameryki zbiorów archiwalnych dotyczących Polski, bibliotekę, ogromny zbiór prasy, a także obrazy i rzeźby polskich mistrzów, medale, odznaczenia, mapy, fotografie, zbiory numizmatyczne, filatelistyczne, mundury i inne eksponaty.

Kolekcje archiwalne

Kolekcje archiwalne Instytutu liczą 2 mln stron dokumentów, co stanowi około 200 metrów bieżących. Bardzo wartościową część zasobu stanowią archiwalia uratowane z płonącej Warszawy we wrześniu 1939 r., nazywane Archiwum Belwederskim. Materiały te, pochodzące z przedwojennego Instytutu Józefa Piłsudskiego, są podstawowym źródłem do badań nad kształtowaniem się granic Polski w okresie 1918–1922 i stanowią około 20 proc. całego archiwum.

Najobszerniejszą częścią zbiorów są materiały wytworzone i pozyskane na terenie Stanów Zjednoczonych. Dokumentują one działalność Polonii na przestrzeni ostatnich kilkudziesięciu lat, zawierają spuściznę wybitnych polskich polityków, wojskowych i dyplomatów, którzy po II wojnie światowej pozostali na emigracji. Znajdują się tam również archiwa znaczących organizacji polonijnych, takich jak Komitet Obrony Narodowej w Ameryce i Komitet Narodowy Amerykanów Polskiego Pochodzenia. Oprócz dokumentów dotyczących najnowszej historii Polski Instytut posiada materiały z drugiej połowy XVIII w. i początku XIX w.

Fotografie i mapy

W archiwum Instytutu znajduje się kolekcja fotografii licząca około 20 tys. zdjęć, która pochodzi od osób prywatnych i organizacji społecznych, takich jak Komitet Obrony Narodowej, Polskie Centrum Informacyjne w Nowym Jorku oraz Komitet Pomocy Solidarności w Nowym Jorku. Zbiór kartograficzny liczy ponad 2450 arkuszy map z okresu od drugiej połowy XIX w. Są to mapy polityczne, administracyjne, wojskowe, topograficzne, informacyjne i samochodowe. Imponującą kolekcję stanowią mapy wojskowe oraz mapy Polski i krajów ościennych, mapy wojskowe Europy Środkowej oraz światowe mapy lotnicze. Szczególnie wartościowe są szkice i mapy operacyjne (sztabowe) dotyczące bitwy warszawskiej w 1920 r.

3.

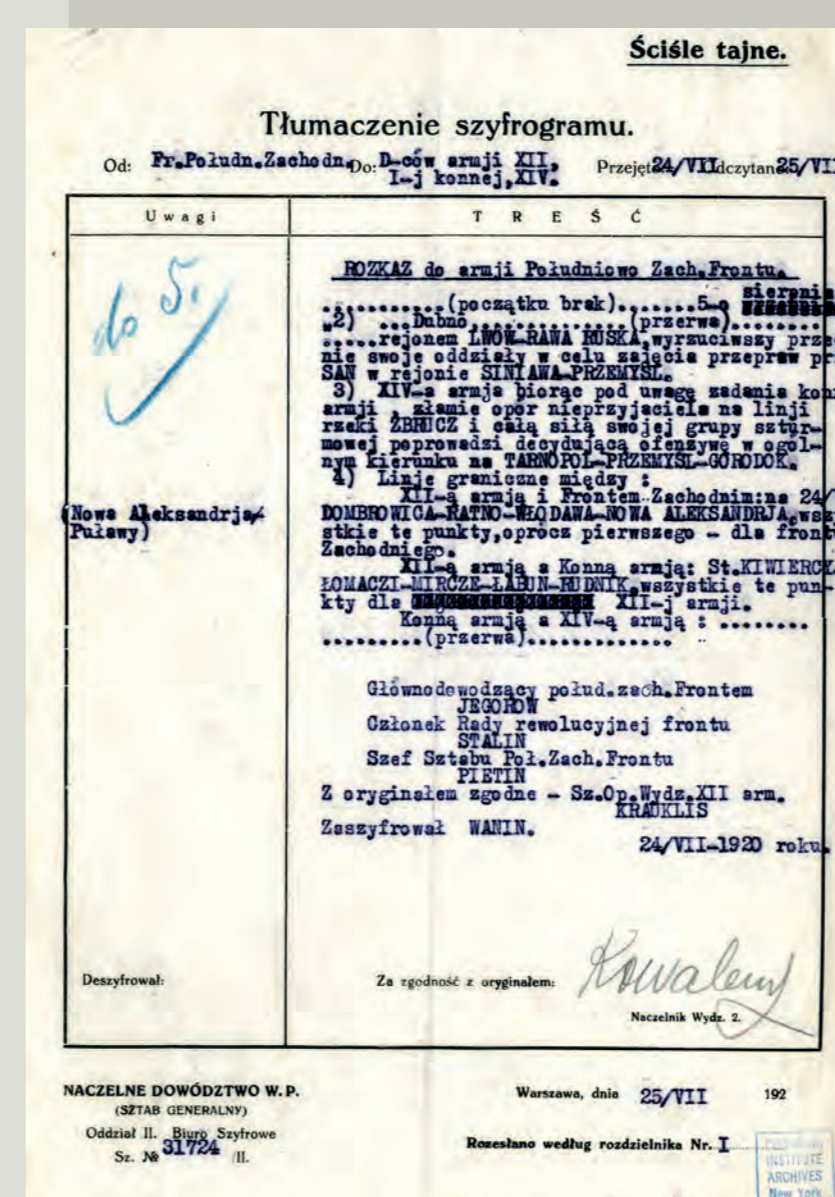

4.

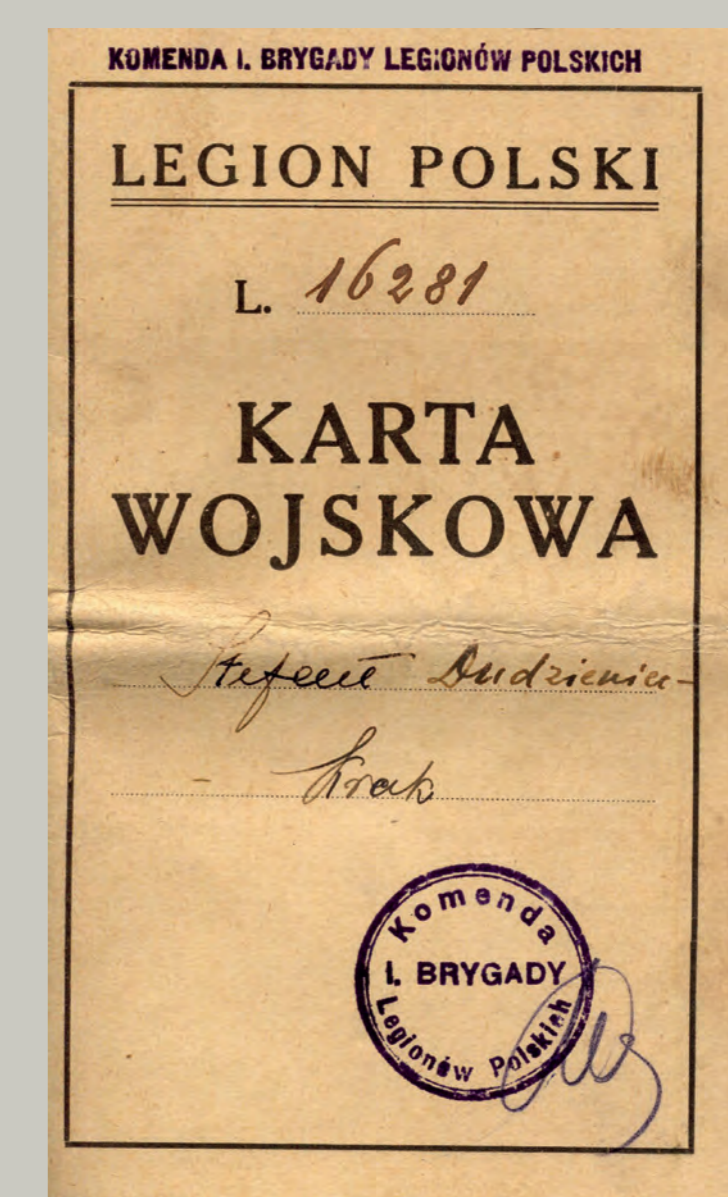
Archiwum

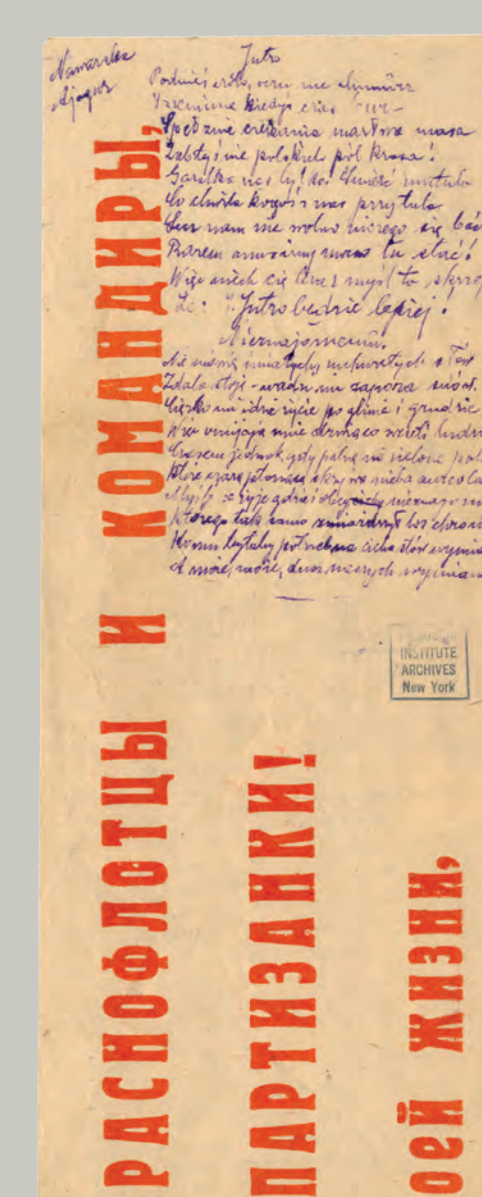
5.

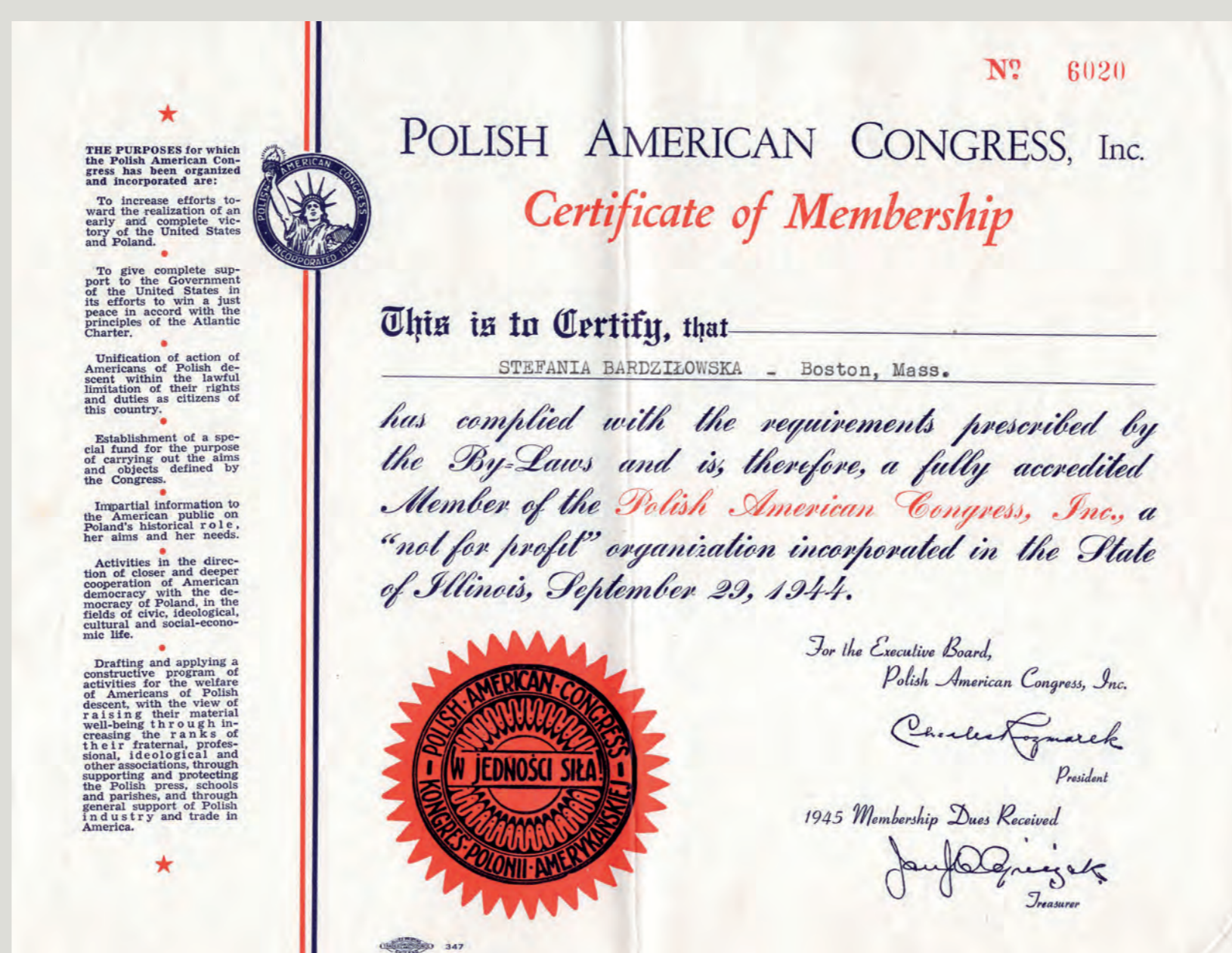
6.

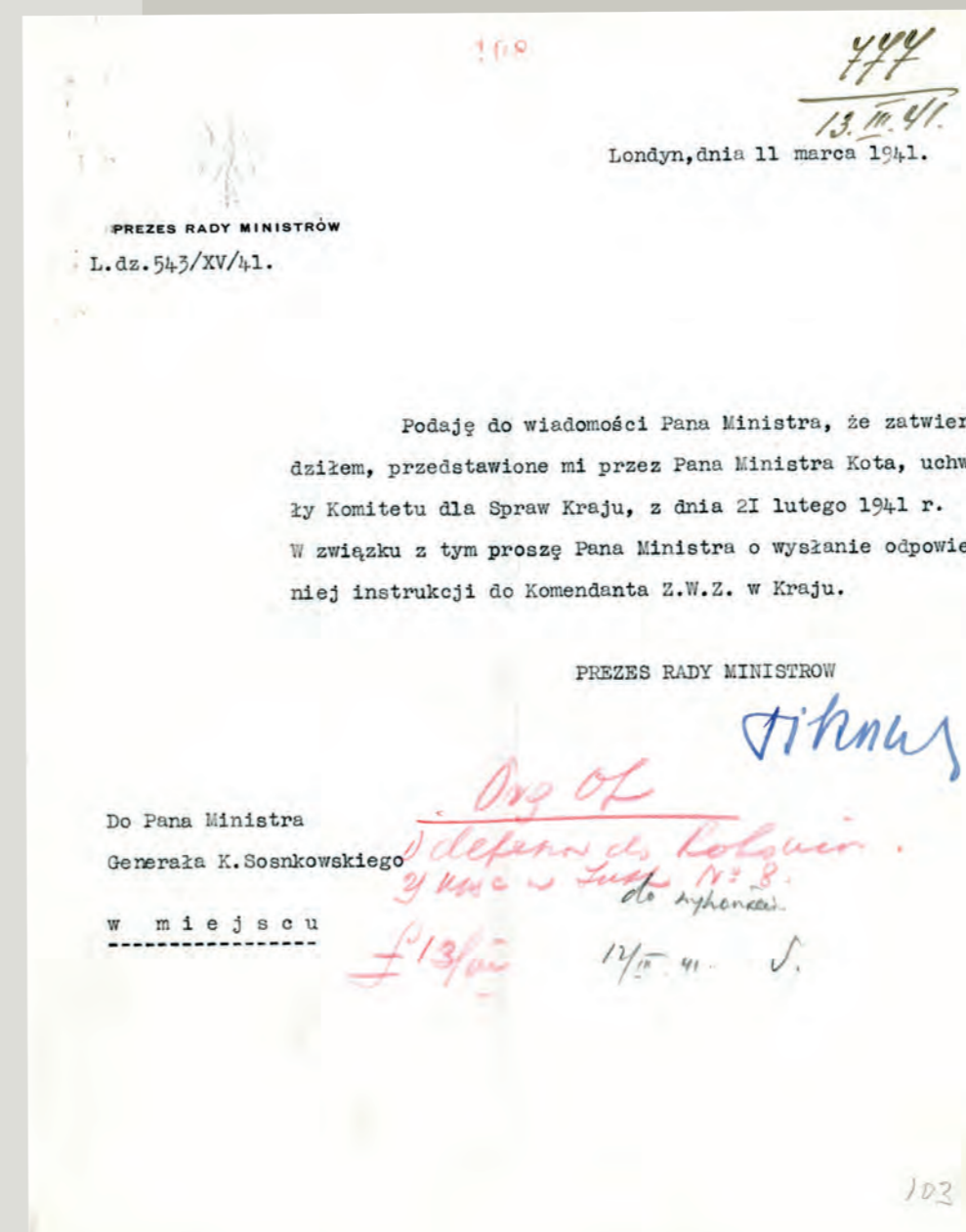
7.

8.

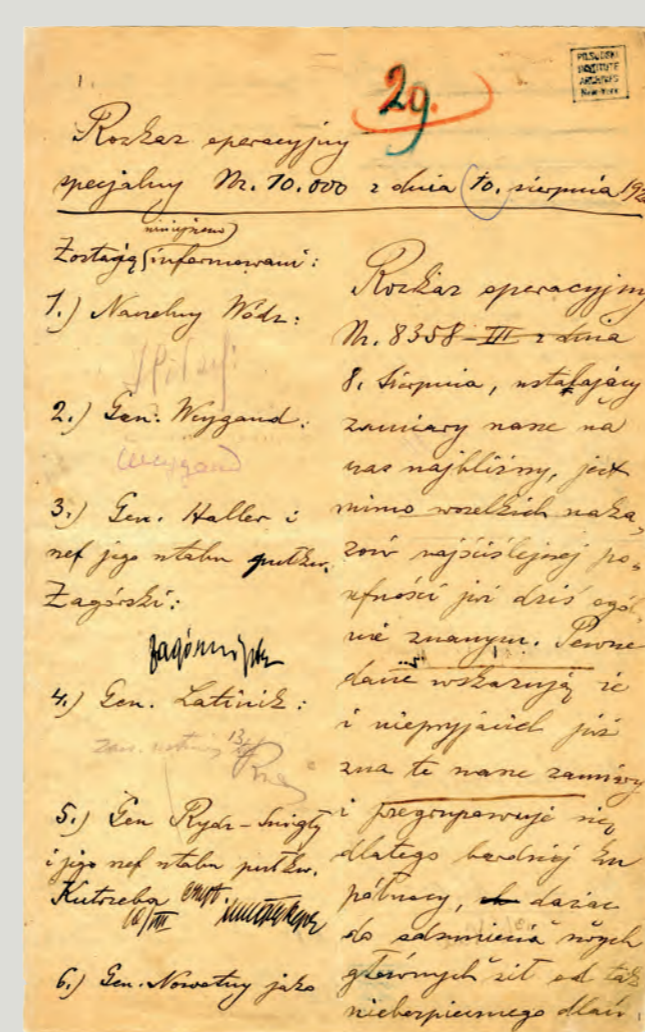
9.

10.

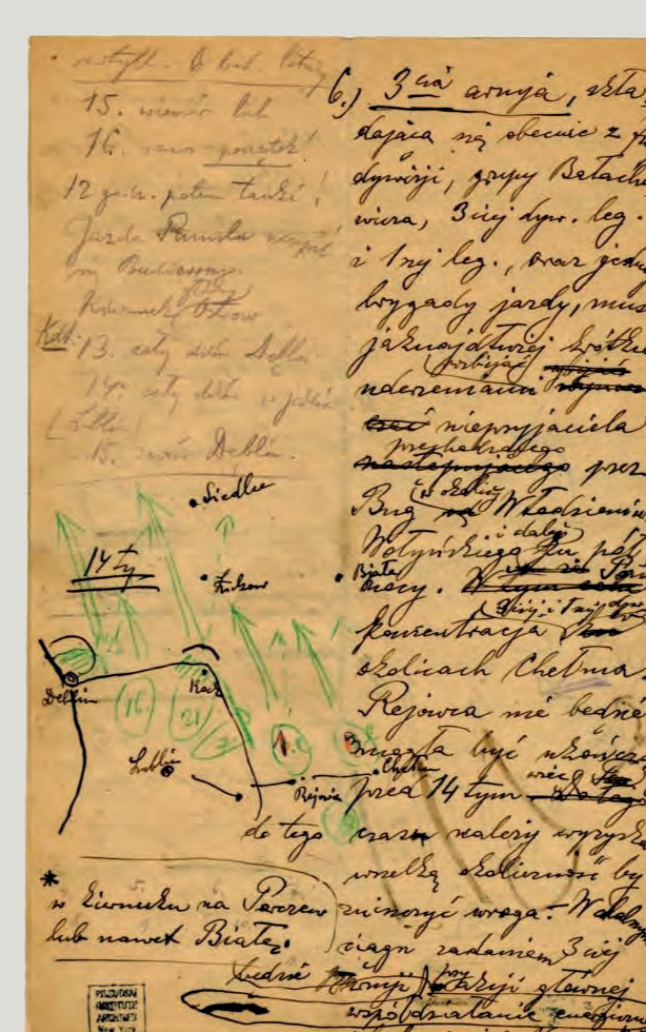
11.

12.

13.

14.

5. Archiwum Instytutu Piłsudskiego w Ameryce.
6. Odszyfrowana przez polski wywiad depesza sowiecka z 24 lipca 1920 r. z okresu bitwy warszawskiej.
7. Książeczka wojskowa I Brygady Legionów Polskich należąca do Stefana Dudzińca-Kraka.
8. Wiersz pisany na skrawku sowieckiej gazety podczas zesłania na Syberię, 1941 r.
9. Dyplom członkostwa w Kongresie Polonii Amerykańskiej dla Stefani Barzłowski.
10. List gen. Władysława Sikorskiego do gen. Kazimierza Sosnkowskiego, 11 marca 1941 r.
11. Mapa Polski określająca pozycje lotnisk i lądowisk w 1944 r., wydana przez rząd RP na uchodźstwie.
- 12–14. Rozkaz do bitwy warszawskiej nr 10 000, 10 sierpnia 1920 r.

Polska sztuka

Galeria

W galerii Instytutu można obejrzeć ponad 200 obrazów olejnych, akwarel, rysunków i rycin. Są to prace wybitnych polskich artystów, m.in. Jana Matejki, Juliusza Kossaka, Józefa Brandta, Wojciecha Gersona, Leona Wyczółkowskiego, Aleksandra Gierymskiego, Juliana Fałata, Jacka Malczewskiego i Tadeusza Styki. Niezwykle interesujący jest zbiór ponad 50 dzieł znanego artysty i legionisty Zdzisława Czermańskiego, przedstawiający karykatury współczesnych mu, znanych osobistości świata kultury i polityki. W zbiorach Instytutu znajduje się także wiele rzeźb, a w gablotach umieszczone są pamiątki historyczne.

Wojciech Kossak, *Józef Piłsudski na Kasztance*, 1928 r., olej na płótnie, 109 x 93 cm.

Teodor Axentowicz, *Stary człowiek i dziewczyna*, 1914 r., pastel na papierze, 63,5 x 49 cm.

Edward Smigły-Rydz, *Martwa natura z fotelem, rękawicą i wazonem*, [19]39 r., akwarel na papierze, 23 x 26 cm.

Zdzisław Czermański, *Portret Józefa Piłsudskiego*, 1948 r., tusz na papierze, 49 x 34 cm.

Stanisław Wyspiański, *Dziewczynka*, 1895 r., pastel na papierze, 35,5 x 24 cm. Dar Aleksandra Melenia-Korczyńskiego, 1977 r.

Marcello Bacciarelli, *Portret Ludwiki z Poniatowskich Janowej Zamowskiej*, siostry króla Stanisława Augusta, olej na płótnie, 68,5 x 57,5 cm.

Aleksander Gierymski, *Przed pojedynkiem*, 1870 r., olej na płótnie, 44 x 57,5 cm. Zakonserwowany przez Annę Lewandowską (Pracownia Konserwacji Malarstwa MNW). Dar Haliny Leppert-Pawłowicz, 1990 r.

Artur Szyk, *Józef Piłsudski na kasztance*, litografia na papierze, 16 x 11 cm.

Józef Mehoffer, *Matka Boska Bolesna*, ok. 1916 r., litografia kolorowa, 42 x 33 cm. Dar Aleksandra Melenia-Korczyńskiego, 1977 r.

Leon Wyczółkowski, *Stare Miasto w Warszawie*, akwarel i węgiel na papierze, 57 x 44 cm.

Jan Matejko, *Karoca z konnymi*, ołówek i akwarel, 20 x 33,5 cm. Dar Aleksandra Melenia-Korczyńskiego, 1977 r.

Zygmunt Sowa-Sowiński, *Portret Fryderyka Chopina*, miniatura w kości słoniowej, owal, 10 x 8 cm.

Zbiory polskiej sztuki w Instytucie pochodzą głównie z darów Aleksandra Melenia-Korczyńskiego, znanego kolekcjonera polskiego malarstwa, Janiny Czermańskiej, wdowy po artyście Zdzisławie Czermańskim, Haliny Leppert-Pawłowicz, Aliny Starczewskiej, Janusza Ilińskiego, Irene Prime oraz innych ofiarodawców.

7 Zbiory
Instytutu

Biblioteka

Księgozbiór jest uzupełnieniem zasobów archiwalnych. Liczy ponad dwadzieścia tysięcy publikacji i stale się powiększa. Wszystkie książki zapisane są w katalogu, który od 2010 r. jest udostępniony na stronie internetowej www.pilsudski.org. Podstawowym sposobem rozbudowy księgozbioru są darowizny indywidualne. Do zasobów bibliotecznych należy także kolekcja czasopism i codziennej prasy polonijnej wydawanej w Stanach Zjednoczonych, Londynie i w Polsce przed II wojną światową i po niej oraz publikacje niezależne, wydawane w Polsce od połowy lat siedemdziesiątych.

Mundury

Wśród pamiątek wojskowych należy wymienić m.in. mundury należące do majora Janusza Jędrzejewicza, kontradmirała Kazimierza Hessa – uczestnika akcji ORP Piorun, ppłk. Franciszka Tyczkowskiego, kapelana II Korpusu Polskiego oraz kpt. Jana Bieniowskiego, uczestnika bitwy pod Monte Cassino oraz mundur mjr. Rocha Mariana Frejszmidta. W kolekcji znajduje się również mundur Marii Zofii Pinińskiej, która służyła w Pomocniczej Morskiej Służbie Kobiet.

Znaczk i karty pocztowe

Zbiór znaczków polskich obejmuje te wydawane od 1918 r. do czasów obecnych oraz znaczki niekasowane i kasowane, koperty FDC (Pierwszego Dnia Obiegu), karty pocztowe i zbiór stempli poczt polowych 2 Korpusu Polskiego oraz zbiór poczty podziemnej liczący ponad 2 tys. pozycji. W ostatnich latach znany kolekcjoner z Chicago – Alfred Szebel przekazał do Instytutu bardzo cenną kolekcję kart pocztowych, listów i znaczków związanych z Legionami Polskimi, Armią Polską w Rosji, 2 Korpusem Polskim oraz bardzo rzadki zbiór dotyczący Katynia. Osobny zbiór jest poświęcony Józefowi Piłsudskiemu i zawiera karty pamiątkowe i cenną kolekcję filatelistyczną.

Zbiór medali

Zbiór medali (około 200 pozycji) w Instytucie powstał, podobnie jak większość kolekcji, z darowizn. Pierwszą większą partią, liczącą 32 pozycje, był zbiór medali Józefa Wittenberga, ofiarowany w 1971 r. przez żonę, Romanę Wittenberg.

Medal wybity z okazji dwusetnej rocznicy uchwalenia Konstytucji 3 Maja.

Biblioteka

Zasoby biblioteczne Instytutu.

Znaczk i karty pocztowe

Karty z zestawami znaczków z okresu II Rzeczypospolitej.

Karty ze znaczkami XXV Rocznicą Wymarszu ku Wolności, z numerem serii.

Poczta Polowa z 2 Korpusu Polskiego Qassasin, Egipt do adresatów w Stanach Zjednoczonych.

Karty Poczty Polowej Legionów Polskich.

Zbiór medali

Gwiazda Wyrwałości wykonana wg projektu rysunkowego Joachima Lelewela z 1831 r.

Medal bity na pamiątkę pierwszego rejsu statku MS Piłsudski w 1935 r.

Swoje zbiory biblioteczne przekazali Instytutowi m.in.: Ignacy Matuszewski, Lucjusz Kupferwasser, Wacław Jędrzejewicz, gen. Tadeusz Kasprzycki, gen. Kazimierz Sosnkowski, ambasadorzy: Józef Lipski i Michał Sokolnicki, senatorowie: Tadeusz Katelbach i Edward Kleszczyński.

Autografy posłów do sejmu roku 1919, Warszawa, 1919 r.

Józef Piłsudski, 22 stycznia 1863, z rys. E. Rydzka w Wielkic, z 1 szkicem sytuacyjnym i 1 mapką garnizonów rosyjskich, Poznań 1920 r.

8 Zbiory Instytutu

Zbiory muzealne

Elwira Zachert-Mazurczykowa, popiersie Józefa Piłsudskiego kute w miedzi.

W zbiorach Instytutu znajdują się ciekawe eksponaty historyczne: pośmiertne odlewy maski oraz dłoni Józefa Piłsudskiego, pamiątki po kapitanie Williamie Gawrońskim, pamiątkowy zegar ze statuetką Józefa Piłsudskiego na Kasztance, pamiątkowe łopatkę wydawaną podczas budowy kopca Piłsudskiego na Sowińcu w Krakowie w 1936 r., złoty zegarek podarowany w 1938 r. przez prezydenta Ignacego Mościckiego lekarzowi Leopoldowi Jokłowi, medale gen. Bolesława Wieniawy-Długoszowskiego.

Łopatkę wydawaną podczas budowy kopca Piłsudskiego na Sowińcu w Krakowie w 1936 r.

Ordery i odznaczenia w zbiorach Instytutu Piłsudskiego.

Ordery i odznaczenia w zbiorach Instytutu Piłsudskiego.

Zegar z Józefem Piłsudskim na Kasztance, prezent słubny rodziców darczyńcy, Warszawa 1935 r.

Złoty zegarek podarowany w 1938 r. przez prezydenta Ignacego Mościckiego lekarzowi Leopoldowi Jokłowi.

Opaska białoczerwona używana przez polskie podziemie w okresie II wojny światowej.

Odlew dłoni i maski pośmiertnej Józefa Piłsudskiego.

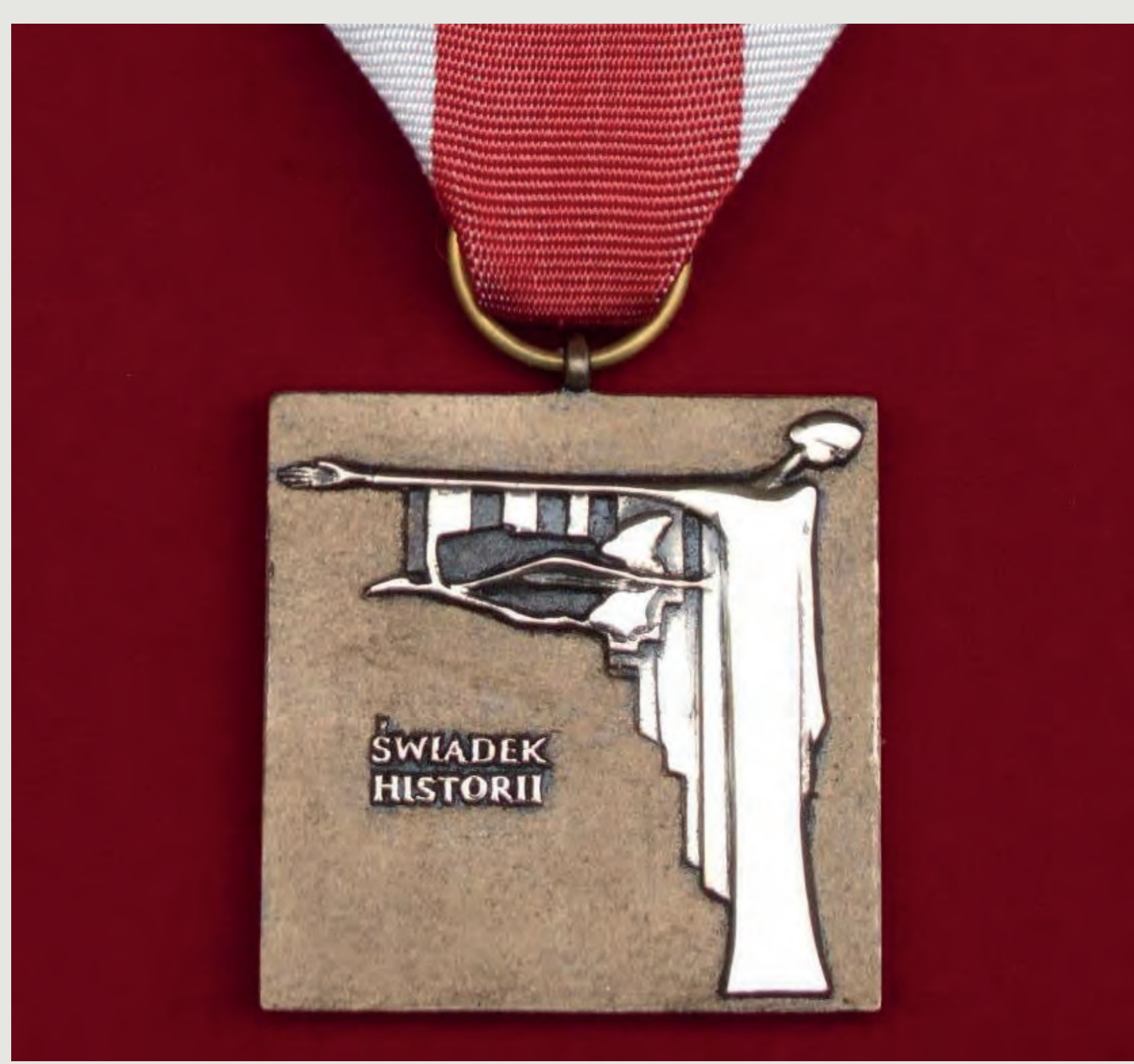

Stanisław Ostrowski, pomnik marszałka Józefa Piłsudskiego wystawiony w polskim pawilonie na Wystawie Światowej w Nowym Jorku w 1939 r.

W zbiorach Instytutu znajduje się także wiele rzeźb, wśród których wyróżnia się posąg Józefa Piłsudskiego w brązie autorstwa Stanisława Ostrowskiego (1879–1947) prezentowany na Wystawie Światowej w Nowym Jorku w 1939 r. oraz popiersie Marszałka kute w miedzi, wykonane przez Elwirę Zachert-Mazurczykową.

9 Zbiory Instytutu

Nagroda IPN Świadek Historii dla Instytutu Józefa Piłsudskiego w Ameryce przyznana w 2017 r.

Prezes IPN Jarosław Szarek podczas wręczenia wyróżnień Świadek Historii. W Imieniu Instytutu Józefa Piłsudskiego w Ameryce nagrodę odebrał wiceprezes dr Marek Zieliński (trzeci z prawej).

Tropem Wilczym, Bieg Żołnierzy Wyklętych, 2015 r.

Portal Archiwa Online.

Marszałek Senatu RP Stanisław Karczewski z pracownikami Instytutu Piłsudskiego.

Anna Maria Anders z wizytą w Instytucie Piłsudskiego, 2016 r.

„Instytut Józefa Piłsudskiego to nie tylko ważna instytucja, ale część naszej historii. Wszyscy zachowujemy we wdzięcznej pamięci to, co uczynił Instytut dla naszego dziedzictwa i pogłębienia naszej historycznej wiedzy. Wielka przeszłość zobowiązuje! Do dalszego mądrego działania dla dobra naszego dziedzictwa”.

**Tomasz Merta,
Podsekretarz Stanu
w Ministerstwie Kultury
i Dziedzictwa Narodowego RP.**

Instytut Piłsudskiego w Ameryce to nie tylko kolekcje i pamiątki, to także wyjątkowi ludzie – społecznicy i patrioci, wychowujący kolejne pokolenia urodzone na emigracji na ambasadorów kraju swoich przodków.

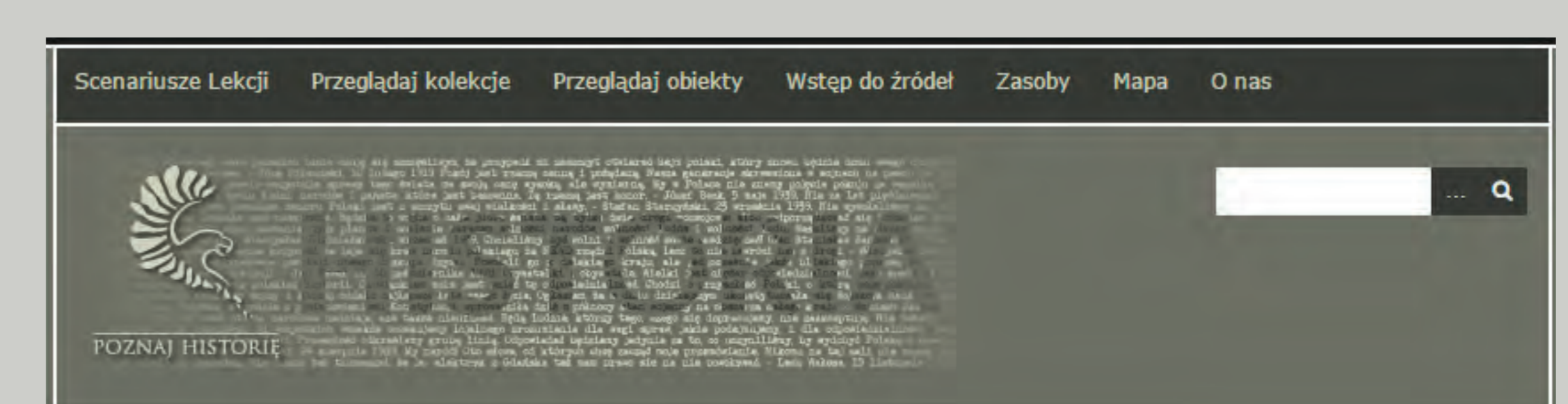
Siedzibę Instytutu odwiedza co roku ponad 3 tys. gości. Instytut oferuje rocznie ponad 40 otwartych dla publiczności programów propagujących historię i kulturę Polski.

Przyszłość Instytutu ukierunkowana jest na młode pokolenie i wykorzystanie nowoczesnych metod opracowywania zbiorów jak chociażby powstały kilka lat temu Instytut Online:

* Archiwa.pilsudski.org – tu na bieżąco udostępniane są nieodpłatnie zasoby archiwalne, które są systematycznie digitalizowane. Obecnie online zamieszczonych jest 10 kolekcji, w tym tysiące dokumentów dotyczących Józefa Piłsudskiego, polskiej dyplomacji i kształtowania granic II Rzeczypospolitej.

* PoznajHistorie.org – portal edukacyjny, który zawiera unikatowe, oparte na zbiorach Instytutu scenariusze lekcji historii, z których mogą korzystać uczniowie i nauczyciele szkół polonijnych.

* Wystawy.pilsudski.org – to prezentacje sylwetek sławnych Polaków, zawierają dokumenty, fotografie i eksponaty z zasobów Instytutu.

POZNAJ HISTORIĘ: nauka historii poprzez źródła - fotografie, dokumenty, narracje i nieznanne fakty.

Portal poznajhistorie.org.

10. Rola i przyszłość Instytutu